کردستان

باران باعث یک کشف تاریخی شد

شهرت جهانی یکی از معروفترین قلعه‌های دنیا به خاطر باران و برفی است که بارید و بخشی از باسی‌تپه را ویران کرد. می‌پرسید چطور؟ باران و برف با ویران کردن باسی‌تپه زیویه واقع در نزدیکی سقز استان کردستان پرده از راز بزرگی برداشتند. با این ویرانی مانعی که بر اشیای قیمتی و قدیمی مدفون شده در تپه وجود داشت، برداشته شد. به فاصله کوتاهی در سال ۱۳۲۵ قلعه تاریخی و باستانی ۳۵۰۰ ساله که یکی از شاهکارهای معماری بشریت در سده نهم تا ششم پیش از میلاد است به شهرت جهانی رسید. قلعه زیویه از نظر گردشگری چشم‌انداز بسیار زیبایی دارد. زیویه، هم از نظر معماری و هم از نظر آثار هنری، یکی از شاخص‌ترین مکان‌های دوره تاریخی محسوب می‌شود و احتمالا مربوط به اقوام مانایی است که محل حکومت آنها شمال غرب ایران بوده است. برای نخستین بار از این بنای تاریخی در سالنامه‌های آشوری ذکری به‌میان آمده است و بیان شده که به‌دنبال شورش و طغیان اقوام مانایی (سده نهم تا ششم پیش از میلاد)، از طریق قلعه این تپه عملیات‌های جنگی صورت گرفته درون حیاط قلعه جاه‌ایی قرار داشته که آب باران به آن جاها جاری می‌شده. ظاهرا شعله‌های آتش عامل اصلی از بین رفتن آن هستند. در فاصله سال‌های ۱۳۲۵ تا ۱۳۳۳ یک یهودی به‌نام «ایوب رب‌النوع» به مدت ۸ سال قدام به کاوش قلعه کرد. متاسفانه همین اقدامات، صدمات جبران‌ناپذیری متوجه این اثر باستانی کرد و بیش از ۸۰ درصد تپه زیویه مورد اکتشاف قرار گرفت. هدف این گروه تنها پیدا کردن اشیاء و آثار تاریخی برای فروش و تجارت بود.

کرمان

شاید قدیمی‌ترین تمدن تاریخ

درس‌های کتاب تاریخ دوران راهنمایی و دبیرستان که یادتان هست؟! بارها درباره کهن‌ترین تمدن‌های بشر خواندیم که سومر عراق یکه‌تازی می‌کند. تا سال ۱۳۸۰ این موضوع برای باستان‌شناسان و مردم به امری نسبتا قطعی مبدل شده بود. تا مدت‌ها چنین تصور می‌شد که کهن‌ترین تمدن جهان در سومر عراق پای گرفته است! اما کشف یک زیگورات با قدمتی به پهنای بیش از هزاره همه دانسته‌های قبلی را در هاله‌ای از ابهام فرو برد. حالا جیرفت ایران منطقه‌ای است با تمدنی عظیم و ناشناخته در یکی از اسنادی که از خرابه‌های شهر اوروک به‌دست آمده است، داستان کشمکش میان پادشاه سومر با فرمانروای سرزمین ئوتمندی به‌نام ارات ثبت شده و در کتیبه دیگر، پادشاه سومری سعی کرده با گمّر از شهر شوش به سرزمین ارت حمله کند. بررسی دقیق این کتیبه‌ها و آثار کشف‌شده این فرضیه را به اثبات نزدیک می‌کند که شهر افسانه‌ای و گمشده ارت که در شرق ایران قرار داشته، به‌احتمال زیاد همان شهر جیرفت است. دور از ذهن نیست با ادامه اکتشافات و تحقیق روی آثار کشف‌شده، باستان‌شناسان به این نتیجه برسند که از این پس به‌جای میانرودان عراق، می‌بایست جیرفت ایران را مهد کهن‌ترین تمدن بشری در جهان نامید. در جیرفت، ساختمانی تأسیس شده که تعدادی از اشیای پیدا شده از تپه باستانی کنار صندل (منطقه‌ای در اطراف جیرفت) در آن نگهداری می‌شود. هرچند بیش از آن که این اشیاء قیمت داشته باشند، اطلاعات و یافته‌های علمی از این تمدن شکوه‌مند ارزش دارد اگر می‌خواهید این تمدن اسرارآمیز را از نزدیک ببینید باید به جیرفت سفر کنید.

کرمانشاه

نصیحت داریوش به ایرانیان

۳۲ کیلومتر این سو تر از کرمانشاه کوهی قرار دارد که نام بخش مهمی از تمدن ایران را به خود گره زده است. بیستون، با اتاری که از دوران پیش از تاریخ در دل خود جای داده، ۲۸ اثر از این منطقه به ثبت ملی رسیده‌اند مهم‌ترین و مشهورترین اثر باستانی در این محوطه نقش برجسته و کتیبه داریوش بزرگ است که به نخستین سال فرمانروایی داریوش از زبان خود او می‌پردازد. سنگ‌نبشته سه زبانه بیستون، به نخستین سال فرمانروایی داریوش بزرگ از زبان خود او می‌پردازد. سالی که داریوش، سرانسر آن را در جنگ با شاهان دروغگو سپری کرد. پس از کشته شدن بردیا و افتادن حکومت به دست داریوش در سراسر امپراتوری هخامنشی ۱۹ شورش بزرگ و کوچک اتفاق افتاد. داریوش بزرگ پس از این که این شورش‌ها را فرونشاند تصمیم گرفت که مردم امپراتوریش (و چهار پس از خود) را در جریان چگونگی به دست گرفتن قدرت و نخستین سال فرمانروایی‌اش قرار دهد. داریوش در بیستون (ستون ۴ بند ۸۱) می‌گوید: «تو که پس از این این نبشته و نگاره را می‌بینی، مبادا به آنها اسیب بزنی. نامی توانی آنها را همان گونه که می‌بینی، نگهداری کن». با این وجود اما گذر زمان و فرسایش‌های ناشی از باران و باد تمام سنگ‌نبشته‌ها را و مخصوصا سنگ‌نبشته به زبان بابلی را دچار آسیب‌های فراوانی کرده است. ولی بیشترین خسارت در همین قرن اخیر اتفاق افتاده است. سربازانی که در جنگ جهانی دوم در پایین جاده بیستون گشتزنی می‌کردند، نگاره‌ها و کتیبه‌ها را ارزش بیستون را هدف گرفتند و آسیب‌های جبران‌ناپذیری به این اثر تاریخی وارد کردند.

گلستان

آشوراده را ببینید

سرزمین ۷ هزار ساله گلستان، جایگاهی ارزنده و قابل اعتنا برای زندگی و سکونت انسان در دوره‌های پیش و پس از تاریخ داشته است. به‌طوری که این منطقه همیشه دارای روستاهای زیاد و شبکه آبیاری پیشرفته‌ای بوده است. مورخان یونانی در کتاب‌های کهن خود از این منطقه با عنوان هیرکانی یاد کرده‌اند. جایی که امروز به اسم استان گلستان برای ایرانیان شناخته شده است. پارک ملی گلستان با پوشش گیاهی و تنوع جانوری خود، گنجینه ارزشمندی از جاذبه‌های طبیعی را در این منطقه به‌وجود آورده است. تنها جزیره ایرانی دریای خزر یعنی آشوراده، نیز در اینجا واقع است که از اصلی‌ترین مناطق حفاظتی حیات‌وحش میکاله است و زیبایی و حیرت‌انگیز بودن آن شهره خاص و عام است. گلستان یک اثر تاریخی ثبت جهانی هم دارد؛ برج گنبد قابوس. این برج که مقبره قابوس‌بن وشمگیر است، در قرن چهار هجری ساخته شده است. این اثر تاریخی در شهرستان گنبد کاووس قرار دارد و بلندترین بنای آجری دنیا محسوب می‌شود. هنرشناس بزرگ دنیا، پروفسور آرتور پوپ بر مورد این برج می‌نویسد: «جنگنده‌ای با نیروی ایمان در نبرد رودرروی، پادشاهی شاعر در نبرد با ابدیت. آیا آرامگاهی چنین عظیم و مقتدر وجود دارد؟» این بنای باشکوه شاهدی استوار، بر تحولات و انتقالات کوچک و بزرگ این بخش از ایران است. بلندترین برج تمام آجری جهان دارای ارتفاعی حدود ۶۰ متر است که بر بالای یک تپه ۱۵ متری ساخته شده است. نوروز امسال می‌توان زمان مناسبی برای دیدن زیبایی‌های طبیعی و تاریخی گلستان باشد. پس فرصت را از دست ندهیم.

گیلان

گردنه حیران و حیرانی گردشگران

تالاب انزلی، روستای ماسوله، سرو هزرویل، گردنه حیران، تیمار لیک و آثار طبیعی و تاریخی زیاد دیگری در گیلان، این استان را تبدیل به یکی از مراکز اصلی ایران در جذب گردشگر کرده است. حفاری‌های تیمار لیک نشان دهنده تمدنی پویا در ۳ هزار سال قبل در این منطقه است که در گذر تاریخ مردمان آن در برابر بسیاری جنگ‌ها سربلند کرده و کشور گشایی چون اسکندر هم توان شکست آنها را نداشتند. امروز هم خیلی از مردم ایران برای دیدن بخش‌های مختلف گیلان به آن سفر می‌کنند و در سواحل زیبا جنگل‌های بکر هیرکانی و آب و هوای آن لذت می‌برند. روستای ماسوله با مناظر خیره کننده‌اش در ذهن همه بینندگان می‌ماند و شکوه سرو کهنسال هزرویل آنها را حیرت‌زده می‌کند. شاید تنوان به اسلی همه زیبایی‌ها و جاذبه‌های این استان را توصیف کرد، اما تصاویر و مناظری که در مسیر گردنه حیران آستارا می‌توان دید، در لحظه‌ای آدم را به بهشت فرو می‌برد. به‌خصوص وقتی از مسیر آدرسیل وارد این گردنه شویم، به یکباره و با عبور از تونلی نسبتا طولانی وارد فضایی می‌شویم که شاید توصیف کردن آن با کلمات دشوار باشد. مناظری مملو از رنگ‌های متنوع و ابرهایی که همه جا هستند، گویی برای لحظاتی در آسمان به پرواز در آمده‌ایم. گردنه حیران از جمله زیباترین مناظر طبیعی در دنیاست که در مسیر آستارا به سمت اردبیل قرار گرفته و شرایطی ویژه دارد. بی‌شک اولین حضور در این مکان برای هر مسافری، یک تجربه تکرار نشدنی است؛ چرا که در آنجا رویا به واقعیت تبدیل شده و طبیعتی رویاگونه را می‌توان از نزدیک دید. تصاویری که در بعضی مواقع چشم آدم شفاقیت آن را نمی‌تواند باور کند.

لرستان

سند خلاقیت انسان عصر حجر

انسان عصر حجر برای به جای گذاشتن رد و خاطره‌ای از خود برای آیندگان ناخودآگاه از چیزی که ما امروز آن را هنر می‌شناسیم استفاده کرده است. نقاشی‌های اولیه بر بدنه غارهای دوره پارینه‌سنگی سند مهمی برای قدمت بخشیدن به تاریخ هنر در دنیاست. نمونه‌های مهمی از این گونه غارهای عصر حجر را می‌توانیم در لاسکو فرانسه و التمیرای اسپانیا ببینیم. اما در کشور خودمان ایران هم نمونه‌های ارزنده‌ای از این نقاشی‌های پیشاتاریخی وجود دارد که کمتر به آن پرداخته شده و افراد کمی از وجود آنها در ایران اطلاع دارند. بله ما چنین آثار گرانبهایی را در کوهدشت لرستان داریم که نشان دهنده قدمت تمدن و خلاقیت مردمان سرزمینمان است. این غارنگاره‌ها که برخی به آنها رنگین‌نگاره هم می‌گویند بر دیواره غارهای میرملاس، دوشه و همیان قرار دارند و تصاویری که انسان در ۲۱ هزار سال پیش از حیواناتی مثل اسب و گاو کشیده، را در آنها می‌توان دید. در تصاویر این غارها همچنین نقش انسان و صحنه‌هایی از نبرد یا با طبیعت و شکار تصویر شده که در نوع خود در دنیا کم‌نظیر هستند. غارنگاره‌های کوهدشت به همراه چند نقطه دیگر دنیا از معدود مکان‌هایی هستند که سند خلاقیت انسان عصر حجر و نقاشی‌های آنها را بر بدنه خود ثبت کرده‌اند و از این نظر موقعیتی خیلی ممتاز و مهم در دنیا دارند. جالب آن که به خاطر این اهمیت در اسپانیا و فرانسه غارهای پیشاتاریخ با نام امکانات حفاظت و نگهداری می‌شوند و نقاشی‌های غار میرملاس و همیان که در دامنه کوه سرسوران در ۵۱ کیلومتری کوهدشت لرستان قرار دارد، با کمترین حفاظت در معرض تخریب است.

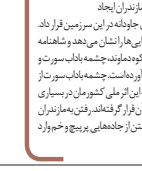

مازندران

بلندترین و کم‌ارتفاع‌ترین نقاط ایران در اینجاست

وجود آثار زندگی انسان از ۷۵ هزار سال قبل در مازندران، سند محکمی بر اهمیت این منطقه در تمدن ایران و حتی جهان است. یافته‌های غارهای پیش از تاریخ کهربند و هوتو نشان می‌دهد که این منطقه موقعیت ویژه‌ای برای زندگی انسان داشته و امروز هم تمایل زیاد مردم برای سفر به این استان همچنان نشان دهنده این مسأله است. قرار گرفتن بلندترین نقطه ایران یعنی قله دماوند و کم‌ارتفاع‌ترین نقطه یعنی سواحل خزر، گستره جذابی برای حضور گردشگران در مازندران ایجاد کرده است. ارش کمانگیر، اسطوره بزرگ شاهنامه از اهل به طرف مو تیر خود را رها کرد و بادی جاودانه در این سرزمین قرار داد. جام طلایی کلار دشت پیشرفت چشمگیر هنرمندان و صنعتگران مازندرانی قبل از ورود آریایی‌ها را نشان می‌دهد و شاهنامه فردوسی پر است از داستان‌هایی که در این منطقه اتفاق افتاده است. جاذبه‌های بی‌نظیری مثل کوه دماوند، چشمه باداب، سورت و جنگل‌های خیره کننده این استان فضای خیال‌انگیزی برای سفر و گردش مردم کشورمان به وجود آورده است. چشمه باداب، سورت از نمونه‌های کم‌نظیر در دنیاست که در روستای ارست بخش چهار دانگه ساری قرار گرفته است. به این اثر ملی کشورمان در بسیاری از سفرنامه‌های سیاحان خارجی در گذشته اشاره شده است و همه آنها تحت تأثیر زیبایی و شکوه آن قرار گرفته‌اند. رفتن به مازندران و دیدن آثار تاریخی و طبیعی آن در سمت شبیه سفری خیالی است که مسافر به یکباره با گذشتن از جاده‌هایی پر پیچ و خم وارد منطقه‌ای می‌شود که نمی‌تواند یک لحظه پلک‌هایش را به هم بزند.

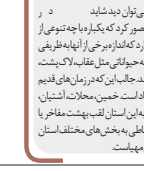

مرکزی

مادر بزرگ، نامی برای استان مرکزی

خیلی وقت‌ها دیدن تصاویر زیبای عمق اقیانوس‌ها احساس خوب و دلخواهی به بیننده منتقل می‌کند. اینکه‌ای کاش من الان آن جا غواصی می‌کردم. اما اگر بخواهیم تصاویر و منظره‌های زیبایی مثل زیر دریاها و اقیانوس‌ها را از نزدیک ببینیم، بد نیست به غار چال نخجیر در شهرستان دلیجان استان مرکزی سری بزنیم. غاری ۷۰ میلیون ساله که همچنان زنده است و خاصیت خود ترمیمی‌اش را حفظ کرده است. منظره‌های اعجاب‌انگیزی که در این پدید ناب طبیعی می‌توان دید شاید کمتر جای دیگری باشد. وقتی از دالان ورودی این غار به درون آن وارد می‌شویم اصلا نمی‌شود تصور کرد که یکباره با چه تنوعی از اشکال و فضاها مواجه می‌شویم. جالب این که در این غار بلورهای متفاوتی از جنس آهک وجود دارد که اندازه برخی از آنها به ظریفی نوک سوزن می‌رسد و برخی دیگر شبیه گل‌های طبیعی هستند. بعضی از حجره‌های سنگی شبیه حیواناتی مثل عقاب، لاک‌پشت، کبوتر و تندیس‌های غول پیکر از بلورهای آهکی پدید آمده که خیلی دیدنی و اعجاب‌انگیز هستند. جالب این که در زمان‌های قدیم به استان مرکزی ماد بزرگ می‌گفتند، ناحیه‌ای که امروز دارای جاذبه‌های تاریخی و طبیعی زیاد است. خمین، محلات، آشتیان، فراهان، کمیجان، ساوه و... هر یک رادگاه مشاهیر و مفاخر بزرگ ایران هستند به همین خاطر به این استان لقب بهشت مفاخر یا پایتخت مفاخر و مشاهیر ایران داده‌اند. از هر سمت ایران که به طرف مرکز بروبم مسیرهای ارتباطی به بخش‌های مختلف استان مرکزی وجود دارد و در تعطیلات سال جدید امکان بازدید زیبایی‌های آن در هوای بهاری برایمان مهیاست.

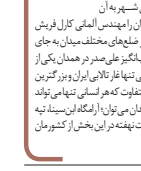

همدان

پایتخت تاریخ و تمدن ایران کجاست؟

پایتخت تاریخ و تمدن ایران عنوانی است که برای کهن‌ترین شهر ایران و یکی از قدیمی‌ترین شهرهای دنیا، یعنی همدان انتخاب شده است. همدان اولین پایتخت رسمی حکومت ماد‌ها و یکی از مهم‌ترین مراکز در اغلب ادوار تاریخ بوده است. هرودوت مورخ یونانی تأسیس آن را به دیاکو پادشاه ماد نسبت می‌دهد. امروز هم این شهر زیبا و دیدنی مانده و با سفر به آن می‌توان از زیبایی‌های طبیعی و تاریخی آن لذت برد. همچنین میدان مرکزی همدان که ۶ خیابان اصلی شهر به آن وارد می‌شوند منظر ویژه‌ای دارد که در جای دیگر کشور نمی‌توان نظیر آن را دید. این میدان را مهندس آلمانی کارل فریش در سال ۱۳۰۰ تا ۱۳۰۴ ش طراحی و ساخت. هم‌اکنون هم بخشی از معماری اروپایی آن در ضلع‌های مختلف میدان به جای مانده و منظره متفاوت آن برای بسیاری از گردشگران خاطره‌انگیز و بیاد ماندنی است. غار اعجاب‌انگیز علی صدر در همدان یکی از جاذبه‌های ارزشمندی است که جهانگردان را از دیگر کشورها به آن جا می‌کشاند. این اثر طبیعی تنها غار تلاقی ایران و بزرگترین غار آبی دنیاست که ما را با مناطق منعقل به ۱۹۰ میلیون سال قبل آشنا می‌سازد؛ تجربه‌ای متفاوت که هر انسانی تنها می‌تواند با حضور در همدان و رفتن به غار علی صدر آن را کسب کند. از دیگر جاذبه‌های ارزشمند همدان می‌توان: ارگ‌اله این سینا، تپه هگمتانه، کتیبه‌های گنجنامه و گنبد علویان را نام برد که هر کدام از آنها گویای زیبایی و عظمت نهفته در این بخش از کشورمان ایران است.